AYAKTA DURMAK İSTİYORUM

(Piyes 3 Perde)

TARIK BUĞRA

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1212
EDEBÎ ESERLER: 666

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-605-155-526-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Baskı: Ayyıldız Matbaası, 1966
2. Baskı: Yörük Matbaası 1972
3. Baskı: Ötüken: Neşriyat, 1979 (*Üç Oyun* kitabının içerisinde)
4. Baskı: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988
9. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ. SAN.VE. TİC.A.Ş
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.
Güven İş Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul
Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarık Buğra (Doğum: 2 Eylül 1918, Akşehir / Ölüm: 26 Şubat 1994, İstanbul); Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli yazarlarından olan Tarık Buğra ilk ve orta tahsilini İstanbul'da tamamladı. Konya Lisesi'ni bitirdi (1936). Çeşitli aralıklarla İstanbul Üniversitesi'nin Tıp, Hukuk ve Edebiyat fakültelerinde ikişer üçer yıl okuyup vazgeçti. Akşehir'de çıkardığı *Nasrettin Hoca* gazetesi ile gazeteciliğe başladı. İstanbul'a gelince *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Haber* ve *Tercüman* gazetelerinde fıkralar yazdı, sanat sayfaları düzenledi. Haftalık *Yol* dergisini çıkardı.

Tarık Buğra, gazetecilikle olan ilgisini 1983 yılı sonuna kadar devam ettirdi. Gazete yazılarının değişik ve kendine has özellikleri vardır. Hiçbir zaman basmakalıp düşünce ve ideolojilerin takipçisi olmamıştır. Zaman zaman dil, edebiyat ve sanat konularına da yer verdiği bu yazılarında hür, bağımsız ve meseleler karşısında tarafsız bir yazar olma vasfını kaybetmemiştir.

Tarık Buğra, edebiyat dünyasına küçük hikâyelerle girdi. Cumhuriyet gazetesinin açtığı bir yarışmada "Oğlumuz" adlı hikâyesi ile ikinci olması, onun için bir dönüm noktası olmuştur. Daha sonra *Çınaraltı* ve *İstanbul* dergilerinde hikâyeler yazmaya devam etti. Bu hikâyeler kronolojik bir sıra ile incelendiğinde ilk dikkati çeken şeyin, yazarın bir acemilik/çıraklık dönemi olmayışıdır. Hemen her yazarda takip edilen zaman içinde ustalaşma, Tarık Buğra'da görülmez. O, daha ilk hikâyesinde usta bir yazar olduğunu ortaya koymuştur. Hikâyelerinde daha çok yakın çevre, aile hayatı, sevda ilişkileri, küçük kasaba intibaları gibi ferdî ve dar çerçeveli konular göze çarpar. Tarık Buğra olay değil, atmosfer hikâyecisidir.

Roman dünyamızda Tarık Buğra'ya sağlam ve sarsılmaz bir yer sağlayan eseri hiç şüphesiz *Küçük Ağa*'dır. Bu eserde ve bunun devamı olan *Küçük Ağa Ankara'da* ve *Firavun İmanı* romanlarında Millî Mücadele ilk defa değişik bir açıdan ele alınmıştır. Daha çok devletin resmi görüşünden hareket eden Kurtuluş Savaşı romanlarının tam aksine bu üç romanda meseleler, insan/millet açısından ele alınmış, yeni ve doğru bir yorumla ortaya konulmuştur. Bu roman "tarihi açıdan Millî Mücadele'de insanın yeri, milletin yeri nedir?" sorularının cevaplarını araştırır.

Yazar, *Yağmur Beklerken* romanında Serbest Fırka denemesinin, *Gençliğim Eyvah*'da ise 1970'li yıllarda Türkiye'nin bir nu-

maralı meselesi haline gelen anarşi olaylarının değişik yönlerini, perde arkasını tasvir ve tahlil eder. Tarık Buğra, Osmancık romanı ile de, Osmanlı devletinin kuruluş yıllarını anlatmıştır. Bu eserde de cihan devletini kuran irade, şuur ve karakterin tahlili vardır.

Tarık Buğra, roman kahramanlarını idealize etmez. Onun romanlarındaki bütün tipler tabiidir. İnsanı, en gerçek ve inkâr edilemez yanından -mizacından- ve insanın en soylu duygusundan -hüzünlerinden- ele almıştır. Bu özellikleriyle Tarık Buğra, realizmin Türk romancılığındaki en usta yazarlarından birisidir. Tarık Buğra'da belli ve kalıplaşmış bir fikri ispatlama, yorumlama ve propogandasını yapma endişesi yoktur. O, romanı, roman olarak düşünür. Tarık Buğra'yı bugün ve gelecekte sarsılmaz yapan özellik onun bu tutumudur. Ona göre roman, hatta sanat "kâinatı ve insanları bir mizaca göre yeniden yaratmaktır." Bu açıdan bakılınca Tarık Buğra, bir tahlil ustası olarak göze çarpar. Onun bazı romanlarında insan, bazılarında mesele ön plândadır, fakat ikisi de her zaman dengelidir. Tarık Buğra roman ve tiyatro gibi yarına kalıcı eserlerin en mükemmel kültür Türkçesi ile yazılacağını savunmuştur. Sanat eseri için her türlü basmakalıbı reddeden bağımsız bir sanat anlayışını benimsemiş olan Tarık Buğra, güzel Türkçesi, canlı ve yoğun üslûbu, derin tipleri ile Türk hikâye, tiyatro ve roman yazarlarının başında yer almıştır.

Eserleri: ***Hikâye:*** Oğlumuz (1949), Yarın Diye Bir Şey Yoktur (1952), İki Uyku Arasında (1954), Hikâyeler (1964, yeni ilavelerle 1969) ***Tiyatro:*** Ayakta Durmak İstiyorum, Akümülatörlü Radyo, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı (1979) ***Gezi Yazıları:*** Gagaringrad (Moskova Notları) (1962), ***Fıkra ve Deneme:*** Gençlik Türküsü (1964), Düşman Kazanmak Sanatı (1979), Politika Dışı (1992). ***Roman:*** Siyah Kehribar (1955), Küçük Ağa (1964), Küçük Ağa Ankara'da (1966), İbiş'in Rüyası (1970), Firavun İmanı (1976), Gençliğim Eyvah (1979), Dönemeçte (1980), Yalnızlar (1981), Yağmur Beklerken (1981), Osmancık (1983). ***Senaryo ve oyunu:*** Sıfırdan Doruğa-Patron (1994).

BU PİYESİ soylu Macar milletinin 1956 yılında hürriyet ve bağımsızlığını geri almak için giriştiği destanlık savaşta vahşîce, gaddarca öldürülen kadın, erkek, genç, ihtiyar, üniversiteli, işçi, aydın, onbinlerce İNSAN'ın aziz ve yüksek hâtıralarına sunuyorum. Onlar hürriyete, bağımsızlığa, bir kelime ile mutluluğa en az bizim kadar lâyıktılar; o gün bugün yaşayanlar kadar...

Tarık BUĞRA

*"Ayakta Durmak İstiyorum" ilk defa Ankara'da, Devlet Tiyatrosu'na bağlı Yeni Sahne'de 4 Mayıs 1966 Çarşamba günü oynandı. Piyesi sahneye Raik ALNIAÇIK koydu, Dekoru Refik EREN, kostümleri Hâle EREN, ışıkları Erdoğan CANAYAZ hazırladı. Reji asistanı Erol KARDESECİ, kondüit Çetin AKANT idi. Rol dağıtımı aşağıdaki gibi yapılmıştı:

Mari	Serpil BODRUMLU
Müdür	Halûk KURDOĞLU
Tökil	Şeref GÜRSOY
Zera	Meral GÖZENDOR
Erin	Baykal SARAN
Helen	Sunay ARTUK
Yansı	Önder ALKIM
Eva	Birol UZUNYAYLA
Molin	Gürbüz BORA
İhtiyar	Bahir KÖK
Sözcü	Fevzi GÜR
Genç Kız	Olcay POYRAZ
Bir Genç	Ertan DİNÇER

* Yayınevinin Notu: Bu sayfadan başlayıp 18. sayfaya kadar devam eden bölüm ikinci baskıda mevcut olup sonraki baskılarda çıkarılmıştı. Bu baskıya yeniden eklendi. Tarık Buğra çıkarılan sayfaların kitapta bulunmasını istiyordu. Bu durum Tarık Buğra'nın Orhan Tahsin'e yazdığı nota şu şekilde yansımıştı:
"Sevgili Orhan;
Bu oyun beş ayrı baskı daha yaptı. Ne hikmet -veya ne aptallık- ise eleştirileri onlara aldırtmamışım.
Bu tek nüsha, bu bakımdan benim için önemli. İade edeceğinden kuşkum yok; ama hatırlatmadan yapamadım.
Sözüm havada kalmasın; buluşalım.
Gözlerinden öperim."

"... Tarık Buğra 18 yıldır düşünce ve sanat dünyasının içindedir. Önceleri hikâyeleri, sonra romanları, daha sonra gazete ve dergilerdeki sağlam polemik yazılarıyla ününü yaymış, antikomünist bir yazar olarak tanınmıştır. Bu kez de oyun yazarı olarak çıkıyor karşımıza. Buğra, uzun bir aradan sonra tiyatroya geldiğinde bir politik ve toplumsal davranışı konu alıyor: On yıl önce Macaristan'da kanlı bir biçimde bastırılan bir ayaklanma, bir devrim olmuştu. Çok fanatik Marksçılar dışında bütün dünyayı heyecanlandıran, hattâ Moskova'nın o güne kadar güttüğü politikayı bir hayli değiştirme sonucu veren bu olayın bir oyun için sağlam dramatik malzeme olması olağandır... Eksikleri yanında Buğra, eserlerinde düşünen, düşünceden eyleme geçmeyi başaran bir yazar... Denebilir ki, oynanış bütünü bakımından, oyun belli düzeyi aşmış..."

Ömer Atilâ — MEYDAN, Sayı 70

"... Sahneye koymadan önce adı 1956 Peşte'ye Ağıt olan eserin, sahneye konulurken ad değiştirmesi geniş yankı ve tepki yaratmıştı. Ancak eser seyredildikten sonra bu ad değiştirmedeki isabet ve yeni adın esere verdiği mâna daha iyi anlaşılıyor. 1956 Peşte'ye Ağıt (Doğrusu: *Peşte 1956*. Sonra *Ağıt*) adı sadece Macaristan'ın hürriyet mücadelesini ifadelendiriyordu. Oysa, yeryüzünde hürriyet mücadelesi veren o kadar çok millet var ki... Son olarak hürriyetten yana olan herkese tavsiye edebileceğimiz bir eser. Bir takım cereyanlara kapılanlara da özellikle tavsiye ederiz ki, kapıldıkları cereyanın içyüzünü görebilsinler."

İsmail BALTACIOĞLU — KALKINAN DÜNYA, Sayı 4

"Devlet Tiyatrosu ırkçı ve Turancı bir eseri oynuyor... Hamasi bazı sözcüklerden derlenme "Ayakta Durmak İstiyorum" adlı yıllardır repertuvarda bekleyen oyun ramp ışığına çıkarıldı... Tiyatro ile en küçük bir ilgisi olmayan bir oyun... Bay Buğra'nın tema olarak işlemek istediği Mitinya "Azerbeycan, İdil-Ural Kuzey Kafkasya"dır... oyunu sahneye koyan Raik Alnıaçık; "Oyun çok olumlu. Ne demek istediğini yoğun bir şekilde verisi çok başarılı" diyor. Reji yapan bir sanatçı oyunu anlamamışsa onun üzerinde durup demagogluk yapmaya yeltenmemeli. Alnıaçık reji bakımından da çok zayıf üstelik. (Alnıaçık bu eserdeki çalışmasiyle yılın başarılı rejisörlerinden ilân edildi. Eser de öyle.). İyi bir eser olsaydı, tiyatro kurallarına uygun bir biçimde yazılsaydı ve de ırkçılık, Turancılık propagandası yapmasaydı Tarık Buğra'nın da oyunu temsil edilmeli derdik."

Hayati ASILYAZICI — Akşam, 17 Mayıs 1966

"BÜYÜK OYUN: Eşsiz bir piyes seyrettim. Ankara'da, Yeni Sahne'de Tarık Buğra'nın Ayakta Durmak İstiyorum adlı oyununu gördüm... Bu sağ - sol kavgası Türkiye'ye neler kaybettiriyor farkında mıyız? Eli, kucağı nimetler dolu gelip sunuyorlar da elimizi uzatıp almıyoruz. Yazıklar olsun... Yazara sonsuz tebrikler, saygılar. Ayrıca bizim zavallı hâfızalarımıza hiç unutmamamız gereken bir hikâyeyi (Macaristan İhtilâli'ni) bu kadar güzellikle yeniden kazandırdığı için teşekkürler... Eser fazla bir şey kaybetmeden, bazı yerlerde bir şeyler kazanarak sahneye konmuş. Raik Alnıaçık ilk denemesinden alnının akıyla çıkıyor... Yazar, rejisör, oyuncular karanlıkta insan yüzü yakalayan ışıklar, düşman askerlerinin ayak sesleri, hoparlörlerde ajans spikerlerinin beylik cümlelerle verdikleri, sanki meseleye uzak, dıştan bakan sesleri, gene hoparlörde Tarık Buğra'nın şiiri, Tökil'in delişmen şakaları, gülüşleri ve bütün yenilenler sahneyi bırakarak çekilip gittikten sonra

Albinoni'den nefis bir parça ile beraber bütün insanlardan boş kubbede kalan tek tek sadalar, boşlukta uçuşan o yürek paralayacı cümleler... Ayakta Durmak İstiyorum, büyük bir oyundu."

Ayşe HÂLE — YOL, Sayı 22

"… İlim adamı geçinenler, politikacı geçinenler bu eseri görürlerse, eminim ki, bugünkü rejimin ve hayatın kıymetini takdir edecekler ve bir gün; Ayakta durmak istiyorum diye bağırmamak ve can vermemek için bu rejimi muhafaza ve müdafaa etmek için itinâ göstereceklerdir."

Abdullah URAZ — SON HAVADİS, 18 Mayıs 1966

"... Eser, gerek genç rejisör Raik ALNIAÇIK'ın güçlü mizanesini ve gerekse sanatçıların üstün gayretleriyle Ankaralıların büyük ölçüde takdirini kazanmıştır... Plyesin Anadolu'da da ilgi ile karşılanacağı tahmin edilmektedir..."

CUMHURİYET — 25 Mayıs 1966

"... Yazarı eski hikâyeci, sonra *Yeni İstanbul* kalemşoru ve en sonunda oyun yazarı Tarık Buğra. Her hikâye yazarının bir çırpıda oyun yazarı olamıyacağını kendisi de bilir Buğra'nın. Ama insan bir partiyi kendi atışlarına destek eder ve parti de bir gün iktidara gelirse insanın olamıyacağı bir şey yoktur. Elbette insan oyun yazarı da olur, bakan da. İşte ayırıcı niteliği AP'li olmak olan bir yazarın oyunu bu. Konusunu Macar ihtilâlinden almış. Macaristan'ı Mitinya, Rusya'yı da Agonya yapmış. Yazar oyununu kaleme alırken Macar Öğrenci Dernekleri Genel Başkanının ihtilâlden birkaç gün önce Fransa'da *Le Monde* gazetesine verdiği demeci okumadan almış (Bu bozuk cümledeki Genel Başkan ve üç beş kişilik

avanesi asıl Macar gençliği tarafından ihânet ve uşaklıklariyle başbaşa bırakılmışlardı.). Öncülüğünü Atatürk'ün yaptığı öz Türkçe akımı ile bol bol alay edilmiş."

Engin ÜNSAL — YÖN, Sayı 166

"Tarık Buğra bu oyunu ile, yanılmıyorsak, sahneye ilk adımını atıyor. Hemen ilâve edelim: Emin ve sağlam bir basışla... Bu oyuna tümüyle "Hürriyete Övgü" de denebilir. Vak'anın nerde ve ne zaman geçtiği belirtilmiyor ama, tahmin etmek ve 1956'da Peşte'de patlak veren olayları hatırlamamak elden gelmiyor... Yazarın her türlü aşırılığa çok elverişli, böyle bir konuyu işlerken, kişilerini ve çevrelerini seçerken gösterdiği ölçü ve sadelik... Raik Alnıaçık'ın ifadeli sahne düzeni ve Erdoğan Canayaz'ın nefis "ışık"lariyle... (Sanatçıların) etkili, özenli oyunları… Beğenmediğim önemli bir şey yok... güzel yazılmış, özenle sahneye konulmuş, iyi oynanan, iyi çalışılmış bir oyun, başarılı bir ilk oyun."

Naciye FEVZİ — AKİS, Sayı 623

"... Devlet Tiyatrosu değerli sanatçı Tarık Buğra'nın *Ayakta Durmak İstiyorum* isimli çok güzel eserini oynuyor... Eserin konusu 1956'da komünizme karşı ayaklanan hürriyetçi ve cesur Macar milletinin kahramanlıklarından alınmıştır, nitekim ilk adı *Peşte 56* idi... Eserdeki kahramanların isimleri Macar isimleridir. Macar İhtilali sırasında radyodan dinlediğimiz anonsların tekrarı heyecanı arttırıyor... Devlet Tiyatrosu artistleri eseri o kadar güzel ve candan temsil ediyorlar ki göğüsler isyan ihtiyacı ile patlayacak gibi oluyor ve gözler yaşarıyor... İstanbul'daki bir aşırı solcu gazete ise "Devlet Tiyatrosu Irkçı ve Turancı Bir Eser Oynuyor" diye başlık çıkardı. Soysuz ve hain olanlar soylu ve kahramanca eserleri beğenmezler."

Kadircan KAFLI — TERCÜMAN, 7 Haziran 1966

"... Tarık Buğra'nın ustalığı, diğer yazarlardan farklı yönü buradadır... Ayakta Durmak İstiyorum oyununda yazar Macaristan'daki kanlı ayaklanmayı ele almış... Onların umutlarını, haykırışlarını, direnişlerini, hür ve bağımsız yaşama arzularını öylesine içten ve derinden duyuyoruz ki... Sahnelerimizde monoton hâle gelmiş oyunların dışında güçlü bir ses duyurduğu için Tarık Buğra'yı candan kutlarım."

Kâmuran ÖZBİR — HİSAR, Sayı 30

"Devlet Tiyatrosu sönük, yıpranmış, yorulmuş ve verimsiz bir mevsimi sonuna getirdi. Artık umutlarımız, yeni kuvvetlerle kendine çekidüzen vereceği gelecek mevsime yönelmişken, gider ayak, hokkabazlar gibi, kolunun içine gizlediği parlak bir temsil çıkarıp hepimizi şaşırtarak mevsimi kapadı... Yeni Sahne'de başlayan Ayakta Durmak İstiyorum, onun ilk oyunu değil. Yıldız Kenter'den bir başka oyununun övgüsünü duymuştum... Tek düze köy oyunları, beceriksiz, ısmarlama siyasî tiyatro denemelerinin arasında "Ayakta Durmak İstiyorum" hanidir özlemini geçtiğimiz sağlam, Batılı anlayışta, taze ve dipdiri bir sahne eseri. Yazar günlük didişmelerimizin, sorunlarımızın dışına çıkarak içini yakan bir konuyu seçmiş, Macaristan'daki kanlı ayaklanmayı ele almış... Bir iki ayrıntıyı, bir iki küçük belirtiyi saymazsak insanlığın her çağı, yeryüzünün her köşesinde olmuş ve olabilecek bir konu... İşte Tarık Buğra'nın hareket noktası belli bir tarihte, belirli bir olay. Buradan yola çıkarak kalıcı, köklü, evrensel bir tiyatro eseri yaratmış... Belki kendi günlük ve çözüm bekleyen dertlerimizi deşmek dururken bir yazarımızın başka bir ülkede olanlarla ilgilenip duygulanmasını bazılarımız yadırgayabilir. Onlara derim ki, insanlığın kamuoyunda sesi olmıyanın kendi dert ve sorunlarında da sesi cılız kalır. Diyelim bir Vietnam olayı bütün insanlığı nedenli yakından ilgilendiriyorsa, bir Macaristan olayı da bizi öylesine ilgilendirecektir. Yazarı,

sahnemize getirdiği bu yepyeni, bu alışılmadık içten ve güçlü sesinden ötürü candan kutlularım... Sınırlarımızın ötesinde de geçerli bu güzel oyun."

Metin AND — ULUS, 12 Mayıs 1966

"Romancı, hikâyeci Tarık Buğra'nın AYAKTA DURMAK İSTİYORUM adlı sahne eseri pek çok kişi tarafından övüldü. Seyredenler hayran çıktılar, tenkidçiler bu eserin milletlerarası ölçüde sanat değeri taşıdığını belirttiler. Esasta hürriyet ülküsünün destanı olmak gibi bir hava taşıyan bu oyuna, öylesine derin ruh halleri, değişik ifade biçimleri, beylik olmayan tarzlar getirilmiş olması eseri büsbütün değerlendiriyor.

Hiç ilgisi olmadığı halde *Vatan Yahut Silistre*'yi hatırladım. Ama ötekinden yüz yıl sonra yazıldığı, tiyatro tekniğinin bütün yeniliklerini hazmettiği belli olan bir *Vatan Yahut Silistre*... Namık Kemal o eserde Türk Milletinin vatan sevgisiyle hürriyet özleyişini dile getirerek bir çağ açmış, nesillere yön vermişti. Tarık Buğra da Ayakta Durmak İstiyorum'da yine hürriyet ve yurt sevgisini bütün insanlık için terennüm ediyor. Zerrece ukalâ ve nutukçu olmaksızın bu direnişi her ülkenin tiyatro sahnesine yakışacak biçime yükseltiyor."

Ahmet KABAKLI — TERCÜMAN: 24 Şubat 1967 Cuma

"Ankara'da Devlet Tiyatrosu'nun Yeni Sahne'sinde dün gece güvercinler uçuruldu, çiçekler yağdı, alkışların sonu gelmeyecek sanıldı. Heyecan elle tutulabilirdi. Kendimi yüz yıl önce Vatan Yahut Silistre'yi seyretmiş gibi buldum. Fakat öyle bir Vatan Yahut Silistre ki, tiyatro yönünden bir tek noksanı ve hatâsı gösterilemez.

Ayakta Durmak İstiyorum'u yedi defa seyrettim, yedisinde de bütün seyredenlerle birlikte hep aynı tadı ve heyecanı buldum. Bravo Tarık Buğra. Bravo Raik Alnıaçık. Bravo bütün oyunculara ve Devlet Tiyatrosu'na."

Rafet GÜNER — İSTANBUL: Kasım 1966

"… Tarık Buğra'nın gazeteciliğiyle, hikâyeciliğiyle, romancılığiyle, hele hele tiyatro yazarlığıyle çok daha meşhur olması işden bile değildi. Ama iki büyük kusuru vardı: Konu dışı uzlaşmalardan ve kulislerde hazırlanan başarılardan tiksinişi bir, sanat eleştirmeleri de yazışı iki. Sonradan bunlara bir de hürriyet düzenine tutkunluğu eklendi. Böylece de hürriyetçiliği ve insan sevgisi "yobazlık", tertemiz milliyetçiliği "kafatasçılık", nihayet dikta düşmanlığı "gericilik" olup çıktı. Onun Akümülatörlü Radyo isimli piyesini İstanbul Şehir Tiyatrosu repertuvarına aldılar fakat oynamadılar. Sonradan aynı piyes Dört Yumruk adı ile 1963 yılında Kent Oyuncuları repertuvarına da girdi. Oynanan pek çok piyesten fazla söz konusu edilip övüldüğü halde gene oynanmadı... Bu temiz grubun belli bir çevrece nasıl tehdit yağmuruna tutulduğunun açıklanacağı günün gelmesini ne kadar isterim... Diyeceğim bu değil. Yukarıda söz etmiştim yazarın kusurlarından(!). İşte o kusurlar (!) yüzünden bu piyes için "Irkçı ve Turancı bir eser" başlığının atıldığını bile gördük. "Akşam" gazetesinin 17 Mayıs 1966 tarihli sayısında Hayati Asılyazıcı, bu başlık altındaki yazısında "Bay Buğra'nın tema olarak işlemek istediği Mitinya, Azerbaycan, İdil Ural, Kuzey Kafkasya'dır, hiç olan bir oyun, tiyatro ile en küçük bir ilgisi olmayan bir oyun" diyordu... Mitinya'nın Macaristan olduğu o kadar belliydi ki, öteki bütün eleştirmeciler, kendisinden çok daha önce bunun böyle olduğunu yazdılar. Bu konuda bir örnek vermek için 12 Mayıs 1966 tarihli *Ulus* gazetesinden söz etmek isterim. Tiyatro konusunda tanınan ve kendisine güvenilen bir

eleştirmeci olan Metin AND, *Akşam* gazetesinden tam beş gün önce... Bu iki örnekten sonra Tarık Buğra'ya ne dersin diye sormadım bile. Yakından tanıdığım sanatçı, buna benzer durumlarda; "Asıl hükmü, hüküm verenler alır" der ve geçer de ondan."

G. S. — HİSAR, Haziran 1966

KİŞİLER

MARİ
MÜDÜR
TÖKİL
ZERA
ERİN
HELEN
YANSI
EVA
MOLİN
İHTİYAR
SÖZCÜ
GENÇ KIZ
BİR GENÇ

Birinci Bölüm

Mitinya'nın başkentinde bir kolejin birinci katında bir oda. Karşıda aşağı yukarı bütün duvarı kaplayan bir pencere. Dışarıda sırasıyla yapraklarını dökmeyen bir ağacın üst dalları.. kuru ağaçlar.. geniş bir meydanın boşluğu, boşluğun ortasında uzaklığına rağmen aşırı büyüklüğü belli olan çizmeli bir heykel... En geride geniş bir cadde ile ayrılan iki apartman bloku.

İÇERİDE: Sandalyelerle çevrili uzun bir masa, üzerinde, telefon, lâmba, öteberi. Arka köşelerde birer koltuk. Sağda kapı, yanında bir sürü çekmesi olan bir dolap üzerinde bir dünya yuvarlağı. Soldaki duvara bitişik bir kanepe.

GİRİŞ: Tam bir karanlık, örse vuran çekicin kuvvetli ve biteviye sesi. Kapı gıcırtı ile açılır ve eşiği aşan Mari'nin üzerine mavi bir ışık düşer ve ışık yalnız onu aydınlatarak onunla birlikte öne gelir. Müzik zaman zaman çekiç sesini bastırır:

MARİ — Adım Mari, Mari Otan. Öyle önemsenecek biri değilim. Bütün özelliğim Andre Otan'ın kızı oluşumdan gelir.

MÜDÜR — Bir dakika Mari, bir dakika.

MARİ — (*Az gerisinde bir karaltı gibi beliren müdüre bakmadan*): Buyurun Müdür Bey.

MÜDÜR — (*Işık çemberinin içine girer*). Madem anlatılacak, açık olmak lâzım; bırakın biraz açıklayayım.

MARİ — (*Işık çemberinden çıkar*) Buyurun efendim.

MÜDÜR — Ötekileri de göreceksiniz, hepsini göreceksiniz. Onları iyi dinleyin, değer bu. Belki olup bitenlerden alınacaksınız. Alınmayın, onlar size sitem bile etmeyecekler. Belki de içiniz bir parça burkulacak. Bırakın burkulsun; ama kendinizi pek suçlu da saymayın. Bunu bekleyen yok zaten. İki damlacık gözyaşı mı? O halde siz umduğumuzdan da sandığımızdan da asilsiniz demektir. Bana gelince ben sizlere birtakım kuru teferruattan bahsedeceğim: Biz Mitinyalıyız. Mitinyalılar çok eski bir millettir. Uygar ve mutlu idik. Sonra Agonyalılar gelip yerleştiler memleketimize. Orduları ile kendi düzenlerini de getirdiler. Aldattıkları, korkuttukları, satın aldıkları Mitinyalıları, aldanmayan, korkmayan, satın alınmayan çoğunluğun yerine koydular. Mitinya'nın asıl sahipleri imiş gibi gösterdiler. Böylece de o güzel Mitinya zifir gibi bir karanlığın içinde eridi, kayboldu gitti. Dünya bizi unuttu, unuttunuz bizi. Ama şimdi önemli olan şu: Biz Mitinya'nın ikinci doğumu için uğraşıyoruz. Her şeyi aldık gözümüze, ölümü de elbette. Mitinya hür milletler dünyasına yeniden doğacak mı?

Yoksa biz, yani bu aşk, bu hayat dolu, bu altın gibi gençler ölecek, barbarca, kalleşçe öldürülecekler mi? Kurtulanlar olacak mı? Kimler, nasıl kurtulacak? Hepsini göreceksiniz. (Seslenir) Mari.

MARİ — Efendim.

MÜDÜR — (*Çok müşfik*) Gel kızım; konuş anlat. (*Karanlığa kayar.*)

MARİ — (*Işık içinde*) Önemserler: Ooo, Andre Otan'ın kızı. Çünkü babam Agonyalıların baş adamıdır, dilediğini uçurtabilir. Tiksinirler: Iğğğ, Andre Otan'ın kızı. O zaman da ben tiksinilen biri olur çıkarım. Çünkü babam Mitinyalıdır ama, Agonyalıların baş adamıdır. Onların ordularını memleketimize babam çağırdı. Üstelik bu çağırışı Mitinya adına yapabilecek bir makamda iken. Ben işte böyle yaşayıp gidiyordum genç kızlığımı. Ve bunun böyle oluşuna üzülürdüm, öfkelenirdim, utanırdım. Asıl kötüsü, umursamadığım da olurdu, yani dünyayı bırakırdım. Ama bir gece, buz gibi bir kasım gecesi -kar yağıyordu- sırtımda bir erkek ceketi, yanımda da ceketsiz bir erkek.. kuyruğu ne kadar dik tuttumsa da Otan adını taşımaktansa ölmeyi, çok daha önceden ölmüş olmayı istedim. Zaten ömrümün bütün önemi de işte o karlı, o buz gibi kasım gecesinden gelir.

> (Işık söner, müzik susar, çekiç sesi perde perde ön plana geçer. Kapının gıcırtılı sesi. Bu defa pembe bir ışık Tökil'i aydınlatır. Ürkek bir müzik, zaman zaman çekiç sesini bastırır.)